

POSUDEK OPONENTA PÍSEMNÉ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE

Název práce: Hranice mezi realitou a fikcí v díle Roberta Minerviniho
Autor/ka práce: Francesco Montagner
Studijní program: Dokumentární tvorba
Typ studijního programu: Magisterský

Vymezení cíle a jeho naplnění: A

Aktuálnost tématu (a relevance zvolené metodologie v případě diplomové práce): A

Odborný přínos, původnost práce a její případné využití v praxi: A

Logická stavba a členění práce: A

Formální úprava a náležitosti práce včetně jejího rozsahu: B

Práce s informačními zdroji: B

Jazyková, stylistická a terminologická úroveň: A

Celkové/vlastní shrnutí hodnotitele:

Roberto Minervini patří mezi nejvýraznější osobnosti současného evropského filmu, na čemž nic nemění skutečnost, že všech svých pět celovečerních filmů natočil na americkém jihu a v USA dlouhodobě žije. Jeho kořeny jsou v Itálii a filmařsky je silně ovlivněn inovativní kinematografií Roberta Rosselliniho. Právě neorealismus je svěží inspirací pro současnou generaci filmařů a filmaček, kteří rozvíjejí tzv. hybridní filmy, prolínající postupy dokumentární i hrané kinematografie.

Na tuto rovinu v díle Roberta Minerviniho se ve své diplomové práci zaměřil Francesco Montagner, který předkládá soustředěnou analýzu jeho tří nejvýraznějších filmů. Jakkoli Montagner svou motivaci pro napsání této práce explicitně nerozvíjí, je zřejmé, že je jako režisér Minerviniho autorským rukopisem inspirován i ve své filmové tvorbě. A jeho diplomová práce je cenná právě proto, že přemýšlí a rozebírá Minerviniho dílo se zkušeností podobně naladěného autora. Jakkoli tuto zkušenost neuvádí jako referenci, je zřejmé, že k mnoha svým přesným postřehům nedošel jen prostým „čtením“ vybraných snímků nebo studiem doplňujících textů, ale díky vlastní filmařské praxi.

Každý z analyzovaných filmů obsahuje scény posouvající hranice toho, co lze nebo co je běžné v dokumentárním filmu zaznamenat - ať již z hlediska filmařské etiky či jen prosté možnosti takové scény dokumentárním způsobem zachytit (sexuální scéna, intimní rozhovor dcery s matkou, pokus o sebevraždu ad.). Navzdory mnoha postupům používaných ve fikčních filmech se Minerviniho filmy vyznačují vysokou mírou autenticity a jen zřídka jsou prezentovány jako hrané filmy. Montagner proto zkoumá, z čeho pramení tato autenticita, která ve filmech vzniká navzdory výsostně estetické kameře, příznačné pro hrané filmy, důslednému režijnímu vedení sociálních herců či existenci jasného ideového záměru a dějové linie.

„Nikdy jsem nezačal natáčet film, pokud jsem prvně nepoznal jeho postavy...“ zmiňuje Montagner klíčovou Minerviniho citaci. Jasně ukazuje, že právě postavy, jejich věrohodnost před kamerou i témata, která reprezentují, jsou klíčem k Minerviniho dílu. Znakem jeho filmů je obraz života trumpovské Ameriky, a to dávno před Trumpem. Své hrdiny hledá ve státech amerického jihu, na hony vzdálených i jen předměstí amerického snu. Minervini jejich životy ve svých filmech neidealizuje, ale ukazuje je s empatií a důstojností, které chybějí většině mainstreamových, liberálních médií. Montagner velmi detailně popisuje způsob práce s těmito sociálními herci, kteří s každým dalším Minerviniho filmem dostávají větší prostor a kromě aktérů jeho filmů se stávají i jejich spolu-autory.

Toto vtažení a zrovnoprávnění aktérů s režisérem a posílení jejich spoluautorské role vede podle Montagnera k posílení autenticity filmové výpovědi a vnitřní pravdivosti filmu. Upozorňuje ale také na riziko, že takto motivovaní sociální herci nemusejí při samotném natáčení jenom kooperovat, ale mohou i vzájemně soupeřit - podobně jako v televizních formátech reality tv, které mohou u jejich účastníků vést k téměř absolutní, nepřírozené otevřenosti nebo i přehnané a nevěrohodné stylizaci.

Dále Montagner ukazuje, jak podstatný vliv na výslednou podobu díla má střihová skladba. A ptá se, zda filmový střih - vznikající z velmi bohatého materiálu - filmovou autenticitu vědomě buduje jako konstrukt, nebo co nejvíce zrcadlí věrný odraz reality (např. kolik vyhocených scén ve filmu zůstalo, jaké naopak ve filmu nejsou a proč). Uvědomuje si, že jde o klíčová rozhodnutí, která budují schopnost diváků ztotožnit se či napojit na hlavní aktéry. Podle Montagnera je možné, že navzdory expresivitě konkrétních scén tvůrci výsledný filmový tvar v zájmu celkového vyznění zjemňují, aby nevytvořili přílišnou propast mezi světem zobrazovaným ve filmu a světem jeho diváků.

Je zajímavé, že si Montagner všímá i toho, jak se Minervini s takto emocionálně vyhoceným natáčením vyrovnává, kdy sám režisér přiznává, že po natočení náročných scén často i na týden opustí natáčení, s postavami zanechá jen kameramana (natáčení tedy pokračuje a tyto scény jsou součástí filmu), sám se ale vrátí domů, kde dochází na terapie a navštěvuje psychologa.

Velmi si cením, že se Francesco Montagner zaměřil na tvorbu autora, který je hlasem současné kinematografie. Právě díky této aktuálnosti zkoumá, ale i pokládá otázky, s nimiž se musí vypořádávat každý, kdo chce dnes přemýšlet o současném světě prostřednictvím filmu. Montagnerova diplomová práce je z pohledu počtu stran spíše komorní, svým obsahem je však velmi komplexní. Dotýká se mnoha podstatných rovin v díle Roberta Minerviniho, jehož tvorbu před třemi lety do českého prostředí komplexněji uvedl Ji. Hlavský festival a to včetně režisérské masterclass, ale odkrývá i obecnější dilemata charakteristická pro současnou kinematografii.

Tuto diplomovou práci jednoznačně doporučuji k obhajobě s hodnocením A.

Otázky a náměty k diskuzi při obhajobě: -

Doporučení práce k obhajobě:

Ano

Navrhovaná klasifikace:

A

Datum vypracování posudku:

6. 9. 2023

Marek Hovorka

Jméno oponenta práce



.....
(datum a podpis)